

Arbeidsaanbod vrouwen nauwelijks afhankelijk van kinderopvang

Nederlandse ouders zijn tevreden over de kwaliteit van kinderopvang. De kosten van kinderopvang zijn voor slechts een klein deel een belemmering om meer te gaan werken. Meer subsidies op kinderopvang zijn dan ook een kostbare en weinig effectieve manier om de arbeidsparticipatie van vrouwen te verhogen.

In het beleidsprogramma 2007–2011 geeft het kabinet aan dat zij de arbeidsparticipatie van vrouwen wil verhogen, onder meer om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen. Mede in dit licht heeft het kabinet structureel zevenhonderd miljoen euro per jaar extra begroot voor kinderopvang. Het is echter de vraag of de arbeidsparticipatie van vrouwen wel afhankelijk is van de kwaliteit van kinderopvang en het verlagen van de kosten van kinderopvang voor ouders. Om meer inzicht te krijgen in de arbeidsaanbodbeslissing van vrouwen heeft De Nederlandsche Bank een enquête gehouden onder leden van het DNB Household Panel. De eigenschappen van dit panel komen grotendeels overeen met de eigenschappen van de bevolking als geheel. Op minder representatieve punten is gebruik gemaakt van wegingsfactoren.

Ouders tevreden over kwaliteit kinderopvang

Hierbij is aan de 627 paneeldeelnemers die kinderen onder de twaalf jaar verzorgen onder meer gevraagd naar hun oordeel over de kwaliteit van kinderopvang en buitenschoolse opvang (respons 69 procent). De ondervraagden blijken over het algemeen tevreden te zijn. De kwaliteit van betaalde kinderopvang voor kinderen tot vier jaar wordt door 86 procent van de ouders beoordeeld als voldoende, goed of uitstekend. Van de ondervraagde ouders die ook daadwerkelijk gebruik maken van deze vorm van opvang geeft zelfs 94 procent aan dat zij de kwaliteit van de opvang voldoende, goed of uitstekend vinden (zie figuur 1). Bovendien geeft 32 procent van de ouders aan geen enkel punt van kritiek op de kwaliteit van kinderopvang te hebben. De ouders die wel kritiek hebben op de kwaliteit van kinderopvang noemden de deskundigheid van de begeleiders (15 procent), het aantal kinderen per begeleider (37 procent) en de hoeveelheid persoonlijke aandacht voor de individuele behoefte van het kind (39 procent) als zwakke punten. Hun totale oordeel over de kwaliteit van kinderopvang blijft echter positief.

Het oordeel van ouders over betaalde buitenschoolse opvang is vergelijkbaar met hun oordeel over betaalde kinderopvang voor kinderen tot vier jaar: 78 procent

vindt de betaalde buitenschoolse opvang in Nederland voldoende, goed of uitstekend. Van de ouders die gebruikmaken van deze vorm van opvang geeft 81 procent aan dat zij de kwaliteit van de opvang voldoende, goed of uitstekend vinden (zie figuur 2).

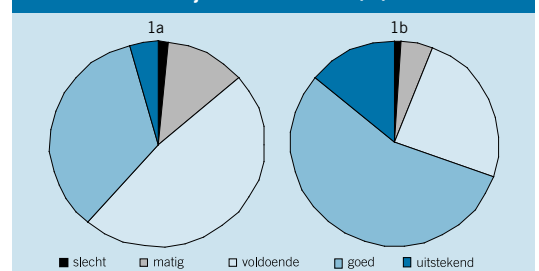
Een groot deel (38 procent) van de ouders heeft geen kritiek op de kwaliteit van buitenschoolse opvang. De ouders die wel iets hebben aan te merken op de kwaliteit van buitenschoolse opvang noemden ook hier de deskundigheid van de begeleiders (achtien procent), het aantal kinderen per begeleider (27 procent) en de hoeveelheid persoonlijke aandacht voor de individuele behoefte van het kind (29 procent) als zwakke punten. Toch is ook hier een ruime meerderheid van de ondervraagde ouders redelijk positief over betaalde buitenschoolse opvang.

Waarom vrouwen in deeltijd werken

Uit de enquête blijkt verder dat dit positieve kwaliteitsoordeel ook betekent dat de kwaliteit van kinderopvang vrouwen niet belet om meer uren te werken. Hiertoe is aan de niet werkende en in deeltijd werkende ouders specifiek gevraagd naar hun beweegredenen om minder dan 36 uur per week te werken (zie figuur 3). Van deze deeltijdwerkende ouders is 84 procent vrouw. Figuur 3a laat zien hoe vaak de verschillende redenen werden genoemd. Figuur 3b laat zien hoe vaak de verschillende redenen door de ondervraagde ouders als de belangrijkste reden werden genoemd. Slechts drie procent van de ouders noemt de kwaliteit van kinderopvang als reden om niet (meer uren) per week te willen werken. De respondenten voor wie dit de belangrijkste reden is om niet of niet meer uren te werken is zelfs verwaarloosbaar.

figuur 1

Hoe goed vinden ouders de kwaliteit van betaalde kinderopvang voor kinderen tot vier jaar in Nederland? (%)

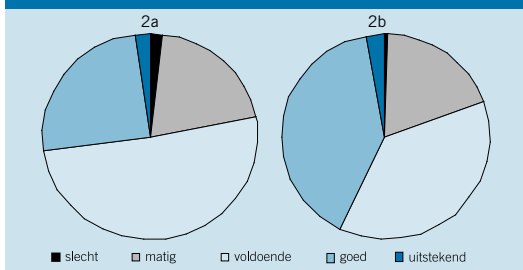
1a: oordeel van het totale aantal ondervraagde ouders

1b: oordeel van de ondervraagde ouders die gebruik maken van deze vorm van kinderopvang

Bron: DNB Household Survey

figuur 2

Hoe goed vinden ouders de kwaliteit van betaalde buitenschoolse opvang voor kinderen van vier tot twaalf jaar in Nederland? (%)

2a: oordeel van het totale aantal ondervraagde ouders

2b: oordeel van de ondervraagde ouders die gebruik maken van deze vorm van kinderopvang

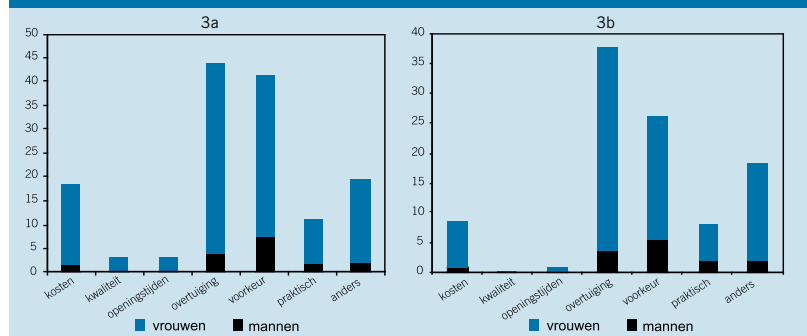
Bron: DNB Household Survey

Ook de kosten van kinderopvang voor ouders blijken geen grote invloed op de participatiebeslissing te hebben. Slechts achttien procent van de ouders die niet of minder dan 36 uur werkt, ziet de kosten van kinderopvang als belemmering om meer uren te gaan werken. Voor slechts acht procent zijn de kosten van kinderopvang de voornaamste belemmering om (meer) te gaan werken. Een verlaging van de kosten door middel van een hogere subsidie zou de arbeidsparticipatie van deze ouders kunnen verhogen. Maar de kosten van deze maatregel – en daarmee de te verwachten belastingdistorsie – zijn hoog. Een hogere subsidie zal immers ook gelden voor het overgrote deel van de ouders die de kosten van kinderopvang helemaal niet zien als een belemmering om meer te gaan werken. Dit beeld komt ook naar voren in de CPB-studie *Reinventing the Welfare State* (De Mooij, 2006). In deze studie schat het CPB met behulp van modelsimulaties dat het arbeidsaanbod van gezinnen met kinderen 0,2 procent tot 0,3 procent stijgt als gevolg van een verlaging met tweederde van de ouderbijdrage aan kinderopvang. De participatiegraad van vrouwen zal in dit geval 0,2 procent toenemen. Maar omdat deze subsidies betaald moeten worden door een hogere marginale belastingvoet, daalt het arbeidsaanbod van gezinnen zonder kinderen met 0,1 procent. Volgens de schattingen van het CPB zal het arbeidsaanbod per saldo 0,2 procent hoger worden als gevolg van deze fictieve verlaging van de ouderbijdrage. In zijn recentere analyse van maatregelen gericht op de arbeidsparticipatie van vrouwen (2007) heeft het CPB de effecten van vijf andere varianten van verlaging van de ouderbijdrage onderzocht. Afhankelijk van de gebruikte parameters schat deze studie de toename van de totale arbeidsparticipatie tussen de 0,0 procent en de 0,2 procent.

In figuur 3 valt in het bijzonder de populariteit op van de antwoorden overtuiging en voorkeur. Overtuiging staat hier voor de overtuiging dat het beter is voor kinderen als ze bij de ouders zijn in plaats van op de kinderopvang. Dit antwoord wordt door 44 procent van de ouders genoemd. Voor 38 procent is dit zelfs de belangrijkste reden om niet (meer uren) te werken. Voorkeur staat voor de voorkeur voor de momenteel

figuur 3

“Wat zijn voor u de redenen om niet [meer uren] per week te werken?” (%)

3a: “Wat zijn voor u de redenen om niet (meer uren) per week te werken?”

3b: “Welke reden is daarvan voor u de belangrijkste?”

Bron: DNB Household Survey

beschikbare vrije tijd boven meer inkomen. Dit antwoord wordt door 41 procent van de ouders als reden genoemd en door 25 procent als belangrijkste reden opgegeven. Hoewel de openingstijden van kinderopvang niet altijd goed aansluiten op de wensen van ouders (Portegijs et al., 2006a), is dit nauwelijks een reden voor ouders om niet of minder te gaan werken. Wel hebben vrij veel ouders praktische of andere redenen om niet (meer uren) te werken. Hieronder kunnen veel verschillende redenen van persoonlijke aard worden verstaan, waaronder arbeidsongeschiktheid, lange reistijden naar het werk, het volgen van een studie en het niet kunnen vinden van een (extra) baan.

De resultaten van de enquête worden ondersteund door onderzoek van Kremer (2005). Ook zij wijst erop dat het grootste deel van de Nederlandse vrouwen er de voorkeur aan geven om zelf voor hun kind te zorgen, terwijl kinderopvang in voorbeeldland Zweden wordt beschouwd als belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van het kind. Het Sociaal en Cultureel Planbureau wijst er in de Emancipatiemonitor van 2006 (Portegijs et al., 2006b) op dat een zeer ruime meerderheid van de Nederlanders (vanaf zestien jaar) van mening is dat een kind het beste door de eigen ouders kan worden verzorgd. Voor de genoemde bevindingen geldt uiteraard dat het moeilijk is om voorkeuren objectief te meten, omdat deze deels afhankelijk zijn van hun huidige institutionele omgeving.

Conclusie

Op basis van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat een verbetering van de kwaliteit van kinderopvang naar verwachting niet zal leiden tot een significante toename van de arbeidsparticipatie van vrouwen. Ouders zijn tevreden met de kwaliteit van kinderopvang en zien dit dan ook niet als belemmering om meer uren te werken. Ook van een verlaging van de ouderbijdrage aan kinderopvang moet niet te veel verwacht worden. De arbeidsparticipatie van vrouwen zal weliswaar licht stijgen als kinderopvang goedkoper wordt, maar de bijkomende belastingdistorsie doet dit effect grotendeels teniet. Het verminderen van de ouderbijdrage aan kinderopvang is daarom een weinig effectieve maatregel. De zevenhonderd miljoen euro die het kabinet jaarlijks extra aan kinderopvang wil besteden zou dan ook een nuttiger bestemming kunnen verdienen.

LITERATUUR

- Centraal Planbureau (2007) *Een analyse van maatregelen gericht op de arbeidsparticipatie van vrouwen*. Den Haag: Centraal Planbureau.
- Kremer, M. (2005) *How welfare states care. Culture, gender and citizenship in Europe*. Utrecht: Universiteit Utrecht
- De Mooij, R. (2006) *Reinventing the welfare state*. Den Haag: Centraal Planbureau.
- Portegijs, W., M. Cloin, I. Ooms en E. Eggink (2006a) *Hoe het werkt met kinderen. Moeders over kinderopvang en werk*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Portegijs, W., B. Hermans en L. Vinodh (2006b) *Emancipatiemonitor 2006. Veranderingen in de leefsituatie en levensloop*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau en Centraal Bureau voor de Statistiek.